

ความหวังใหม่ของคนไทยกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

A New Hope for Thais and the 20-Year National Strategic Plan

นพฤทธิ์ จิตรสายธาร^{***}

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ โดยรัฐบาลได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และร่างพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ เพื่อออกแบบระบบและกลไกในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนการปฏิรูปประเทศในทุกด้าน โดยมีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติทำหน้าที่กำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้กำหนดกรอบระยะเวลาไว้ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ในการบริหารจัดการประเทศแบบบูรณาการไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และเป็นบททดสอบที่สำคัญของสังคมไทยในการเอาชนะความท้าทายที่เกิดขึ้น โดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นหัวใจสำคัญที่จะพลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์ของประเทศใหม่

คำสำคัญ: ความหวังใหม่, แผนยุทธศาสตร์, ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

Abstract

The Constitution of the Kingdom of Thailand provides for determining the development of national strategies to serve as a tool for driving a national reform. The government has drafted a national strategy act and plans and procedures for a national reforming act to design systems and mechanisms for the preparation of national strategies, master plans and reforms in all areas. The National Strategic Committee is responsible for overseeing, monitoring, and evaluating government performance in national development accordance with national strategic plan. The national strategic plan is framed the 20-year times (2017-2036) that is a new innovation in an integrated country management to achieve

^{***} นพฤทธิ์ จิตรสายธาร, "ความหวังใหม่ของคนไทยกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี", บัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, e-mail : noppharit99@gmail.com.

the goal of stability, prosperity, and sustainability Included being a developed country. In the midst of the changing world, it is an important test of Thai society to overcome the challenges that are arising in which national strategies are central to turning a new country's history.

Keywords : A New Hope, Strategic Plan, the 20-Year National Strategic Plan

1. ความเป็นมาของยุทธศาสตร์ชาติ

โดยที่มาตรา 65 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยในการจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และกฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ดังนั้นรัฐบาลจึงได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขึ้นมา จำนวน 2 ฉบับ ประกอบด้วย

- 1) ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ...
- 2) ร่างพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ...

โดยร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2560 และอยู่ในขั้นตอนการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้มีผลบังคับใช้ต่อไป ซึ่งรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัตินี้

1. ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ...

ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ... มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1.1 การกำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ

การกำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 20 ปี เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน (มาตรา 5 วรรคหนึ่ง)

1.2 ความสอดคล้องของยุทธศาสตร์กับการดำเนินการปฏิรูปประเทศ

โดยกำหนดให้การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติต้องคำนึงถึงเป้าหมายการปฏิรูปประเทศตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ และแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติที่จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้กับแผนการปฏิรูปประเทศตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศต้องมีความสอดคล้องกัน โดยกำหนดให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติทำหน้าที่กำกับดูแลการปฏิรูปประเทศ

ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.3 คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

กำหนดให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ประกอบด้วยประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานคนที่ 1 รองประธานคนที่ 2 และรองประธานคนที่ 3 ตามลำดับ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประธานสภาการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และประธานสมาคมธนาคารไทย เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ ที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นจำนวนไม่เกิน 14 คน และเพื่อให้การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเกิดขึ้นจากความคิดเห็นที่หลากหลายของบุคคลที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ ซึ่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ จำนวนไม่เกิน 15 คน

1.4 สาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ

ได้มีการกำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างน้อยต้องประกอบด้วยวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ เป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาว กำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ตัวชี้วัดการบรรลุเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ โดยเป้าหมายในการพัฒนาประเทศนั้นอย่างน้อยต้องมีหมายในด้านความมั่นคงของประเทศ ด้านคุณภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน และด้านบทบาทของรัฐที่มีต่อประชาชน (มาตรา 6)

1.5 วิธีการและระยะเวลาการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

การกำหนดกรอบในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติโดยต้องคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติ ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และเป้าหมายการปฏิรูปประเทศตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ โดยใช้ข้อมูลความรู้ที่เกิดจากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบ การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และการให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การจัดทำ รวมทั้งการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และยอมรับที่จะเป็นเจ้าของยุทธศาสตร์ชาติร่วมกัน (มาตรา 7) โดยวิธีการในการจัดทำยุทธศาสตร์นั้น ให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขึ้น เพื่อดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ก่อนเสนอให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติพิจารณาและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา ก่อนเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบตามลำดับ และเมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำร่างยุทธศาสตร์ชาติที่ได้รับความเห็นชอบนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมเพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศใช้เป็นยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

1.6 สภาพบังคับของยุทธศาสตร์ชาติ

คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ โดยการกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติและแผนอื่นใด ตลอดจนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่กำกับดูแลและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเป็นองค์กรในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ การกำกับดูแลให้ใช้วิธีการประสาน การปรึกษา หรือเสนอแนะต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐขององค์กรดังกล่าว (มาตรา 5 วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า)

1.7 การกำหนดหลักเกณฑ์การแก้ไขเพิ่มเติมยุทธศาสตร์ชาติ

ให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติจัดให้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ชาติทุก 5 ปี หรือในกรณีที่สถานการณ์ของโลกหรือสถานการณ์ของประเทศเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถหรือไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการตามเป้าหมายหรือยุทธศาสตร์ด้านใดด้านหนึ่งได้ โดยในการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนและเมื่อได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมยุทธศาสตร์ชาติตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดก็ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ที่ใช้บังคับอยู่ (มาตรา 11)

1.8 แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

เมื่อมีพระบรมราชโองการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติแล้วได้กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้านต้องจัดทำแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ โดยเสนอให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อบังคับใช้ต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเห็นว่ามีจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมแผนแม่บทที่ได้มีการประกาศใช้แล้วนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงหรือความจำเป็นของประเทศ กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะรัฐมนตรีก่อนดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป (มาตรา 10 วรรคหนึ่ง และวรรคสี่)

1.9 สภาพบังคับของแผนแม่บท

ได้มีการกำหนดให้แผนแม่บทที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว มีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนแม่บทนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทดังกล่าวด้วย (มาตรา 10 วรรคสาม)

1.10 หลักเกณฑ์การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล

การกำหนดหลักเกณฑ์การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล โดยกำหนดให้คณะรัฐมนตรีวางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ โดยข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ

องค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ ให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติประสานและปรึกษากับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐขององค์กรดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภายในเวลาและตามรายการที่สำนักงานกำหนด เพื่อจัดทำเป็นรายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปีเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี และแจ้งให้หน่วยงานของรัฐตามมาตรา 23 วรรคสอง ทราบด้วย โดยรายงานดังกล่าวให้เสนอต่อรัฐสภาเพื่อทราบต่อไป

1.11 การมีส่วนร่วมของประชาชน

การกำหนดให้มีกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกำหนดให้ในกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติต้องให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการสร้างการรับรู้ เข้าใจ และยอมรับที่จะเป็นเจ้าของยุทธศาสตร์ชาติร่วมกัน โดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติต้องจัดให้มีการรับฟังความเห็นของประชาชนเพื่อนำมาจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จตามวิธีการที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติกำหนด ซึ่งต้องใช้วิธีการที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้สะดวกและทั่วถึงรวมทั้งวิธีการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และต้องแสดงข้อมูลที่เพียงพอแก่การที่ประชาชนจะเข้าใจและสามารถแสดงความคิดเห็นได้ด้วย ส่วนในขั้นตอนการติดตาม การตรวจสอบและการประเมินผลได้มีการกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เผยแพร่รายงานที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ ตามรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี และรายงานเป็นการเฉพาะเรื่องให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน รวมทั้งจัดให้มีวิธีการที่ประชาชนซึ่งพบหรือเห็นว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท สามารถแจ้งเหตุดังกล่าวให้สำนักงานทราบได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

1.12 บทเฉพาะกาล

ได้มีการกำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับการดำเนินการในวาระเริ่มแรก ทั้งในส่วนการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเป็นไปตามกำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญ และกำหนดให้ในระหว่างอายุของวุฒิสภามาตรา 269 (4) ของรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทซึ่งเป็นผลมาจากมติคณะรัฐมนตรี หรือเป็นการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีโดยตรง ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแจ้งให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและวุฒิสภาทราบ เพื่อให้วุฒิสภาดำเนินการตามมาตรา 270 ของรัฐธรรมนูญ และในกรณีที่มีประเด็นปัญหาว่ามติคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีนั้น เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ให้วุฒิสภาเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยโดยเร็ว หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีดังกล่าวเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป โดยให้ฟังข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 29)

2. ร่างพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ...

ร่างพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ... จัดทำขึ้นตามบทบัญญัติมาตรา 259 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดให้การปฏิรูปประเทศเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ซึ่งอย่างต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการและระยะเวลาการดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัตินี้มีเนื้อหารวมจำนวน 33 มาตรา โดยมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

2.1 บทนิยามศัพท์

บทนิยามศัพท์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3

2.2 การปฏิรูปประเทศ

การปฏิรูปประเทศได้บัญญัติไว้ในหมวด 1 ประกอบด้วย

1) การกำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ

2) การกำหนดให้มีแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อกำหนดกลไก วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ แต่ละด้าน โดยอาจจัดทำเป็นแผนเดียวกันหรือแยกเป็นแผนแต่ละด้านหรือหลายด้านรวมกันก็ได้ แต่จะต้องให้สอดคล้องกับแผนแม่บท ซึ่งหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยให้เป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะกำกับดูแลและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศ

3) การกำหนดองค์ประกอบของแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งกำหนดให้อย่างน้อยต้องประกอบด้วยแผน ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการปฏิรูปประเทศ และผลอันพึงประสงค์ในด้านการปฏิรูป ซึ่งต้องสอดคล้องกับผลที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและยุทธศาสตร์ชาติ จะต้องกำหนดระยะเวลาที่จะดำเนินการในแต่ละขั้นตอนตามลำดับในลักษณะที่เป็นการบูรณาการ และมีตัวชี้วัดผลการดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน การกำหนดหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่รับผิดชอบการดำเนินการ วงเงินที่คาดว่าจะต้องใช้ในการดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้านหรือแต่ละเรื่องแล้วแต่กรณี รวมตลอดถึงประมาณการของแหล่งที่มาของเงิน ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่คาดว่าจะบรรลุภายในระยะเวลา 5 ปี และการเสนอให้มีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

4) การกำหนดให้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศในด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านสื่อสารมวลชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสังคม และด้านอื่น ๆ ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้ ให้มีคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านเพื่อทำหน้าที่จัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติมอบหมาย

5) การกำหนดให้ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรให้มีการปฏิรูปประเทศในด้านอื่นใดก็ให้ส่งเรื่องให้ที่ประชุมร่วมกำหนดผลอันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศในด้านดังกล่าว

6) การกำหนดขั้นตอนการดำเนินการในการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน โดยให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน จากนั้นให้ที่ประชุมร่วมกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูป และให้เริ่มดำเนินการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศตามกระบวนการและระยะเวลาที่กำหนดไว้

7) การกำหนดขั้นตอนการดำเนินการในการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศ โดยให้คณะกรรมการการปฏิรูปจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศในด้านที่รับผิดชอบให้แล้วเสร็จ และเสนอให้ที่ประชุมร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบ แล้วให้เสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท และให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเสนอร่างแผนการปฏิรูปประเทศที่ผ่านการพิจารณาแล้วต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

8) การกำหนดให้การปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมและด้านการศึกษา โดยให้คณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นตามมาตรา 260 หรือมาตรา 261 ของรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณีดำเนินการโดยอิสระตามแนวทางที่เห็นสมควร และให้ส่งข้อเสนอแนะหรือร่างกฎหมายในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อดำเนินการตามมาตรา 258 ข้อ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม (4) หรือข้อ จ. ด้านการศึกษา ของรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

9) การกำหนดให้ในกรณีมีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านใดเพราะมีการแก้ไขเพิ่มเติมยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท หรือเพราะเหตุอื่นใด ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้คณะกรรมการปฏิรูปด้านนั้นดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านนั้นโดยเร็ว ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมแผนการพัฒนาประเทศต้องไม่ขัดหรือแย้งกับผลที่บัญญัติไว้ในมาตรา 258 ของรัฐธรรมนูญ

2.3 คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศได้บัญญัติไว้ในหมวด 2 ประกอบด้วย

1) การกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน จะประกอบด้วย คณะกรรมการคณะหนึ่งหรือหลายคณะที่คณะรัฐมนตรีกำหนด โดยแต่ละคณะ ให้ประกอบด้วย ประธานกรรมการปฏิรูปคนหนึ่ง และกรรมการปฏิรูปจำนวนไม่เกิน 14 คน ทั้งนี้ ให้เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่งตั้งกรรมการปฏิรูปและเลขานุการคนหนึ่ง และผู้ช่วยเลขานุการตามความเหมาะสม

2) การกำหนดให้กรรมการปฏิรูปมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี ซึ่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ และกำหนดการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการปฏิรูปที่นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ

3) การกำหนดให้มีการประชุมร่วมกันของประธานกรรมการปฏิรูปทุกคณะเพื่อพิจารณาแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านให้เกิดการบูรณาการและสอดคล้องกับกับแผนแม่บทและดำเนินการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ โดยให้กรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติมอบหมายเป็นประธานของที่ประชุมร่วม

4) การกำหนดหน้าที่และอำนาจของที่ประชุมร่วม ได้แก่ การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ การพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนการปฏิรูปประเทศ การกำหนดวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ การเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเสนอแนะต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ เป็นต้น

5) การกำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยคณะกรรมการปฏิรูปในการดำเนินการตามมาตรา 18 (3) ตามที่คณะกรรมการปฏิรูปกำหนด

6) การกำหนดให้การประชุมของที่ประชุมร่วม คณะกรรมการปฏิรูป และคณะอนุกรรมการตามมาตรา 19 ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมกำหนด

7) การกำหนดให้ประธานของที่ประชุมร่วม ประธานกรรมการปฏิรูป กรรมการปฏิรูป และอนุกรรมการตามมาตรา 19 ได้รับค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย และประโยชน์ตอบแทนอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

8) การกำหนดให้ในกรณีที่คณะกรรมการปฏิรูปจำเป็นต้องได้ข้อมูลหรือมีการศึกษาเรื่องใดจะขอให้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จ้างบุคคล สถาบันการศึกษา หรือสถาบันที่มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย เพื่อดำเนินการศึกษาค้นคว้าและจัดทำรายงานเรื่องดังกล่าวก็ได้

9) การกำหนดหน้าที่และอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูป ได้แก่ รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการปฏิรูปและคณะอนุกรรมการ ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลและความเห็นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณากำหนดแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและประชาชนภาคส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เผยแพร่การปฏิรูปประเทศ รวมทั้งดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศ เป็นต้น

2.4 การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล

การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล ได้บัญญัติไว้ในหมวด 3 ประกอบด้วย

1) กำหนดให้คณะรัฐมนตรีวางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการ การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

2) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินการต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายในระยะเวลาตามรายการที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

3) กำหนดมาตรการในกรณีที่ความปรากฏต่อคณะกรรมการปฏิรูปคณะใดว่าการดำเนินการใดของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ

4) กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการปฏิรูปที่เกี่ยวข้อง รายงานปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาให้คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐสภาทราบโดยด่วน เพื่อพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

5) กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเผยแพร่รายงานที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐและรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี และรายงานเป็นการเฉพาะเรื่องตามที่กฎหมายกำหนด ให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.5 บทเฉพาะกาล

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการบัญญัติบทเฉพาะกาลเอาไว้ในหลายกรณี ดังต่อไปนี้

1) การกำหนดบทบัญญัติรองรับการดำเนินการในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

2) กำหนดบทบัญญัติรองรับการดำเนินการในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปแล้ว แต่ยังไม่มีความคืบหน้าการยุทธศาสตร์ชาติตามกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยให้ที่ประชุมร่วมที่ประกอบด้วยประธานกรรมการปฏิรูปทุกคณะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยให้ประธานกรรมการปฏิรูปเลือกกันเองให้ประธานกรรมการปฏิรูปคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของที่ประชุมร่วมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

3) กำหนดบทบัญญัติรองรับการกำหนดระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน ต้องกำหนดให้เริ่มดำเนินการภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญรวมทั้งต้องกำหนดผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุภายในระยะเวลา 5 ปีด้วย

4) กำหนดบทบัญญัติรองรับในการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศ ให้นำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง กระทรวงกลาโหม และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้จัดทำขึ้นก่อนวันที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

5) กำหนดบทบัญญัติรองรับให้ในระหว่างระยะเวลาที่คณะรัฐมนตรีต้องแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาเพื่อทราบทุก 3 เดือน ตามมาตรา 270 ของรัฐธรรมนูญให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการจัดทำรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อคณะรัฐมนตรีไม่ช้ากว่า 10 วันก่อนครบกำหนด 3 เดือนดังกล่าว

2. การกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

การกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 เห็นชอบให้มี การจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และให้เสนอร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานในระยะที่ 2 ของรัฐบาล (ปี 2558 - 2559) และกรอบการปฏิรูปในระยะที่ 3 (ปี 2560 เป็นต้นไป) ซึ่งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ 2 คณะ ได้แก่ (1) คณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูป เพื่อจัดทำร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และ (2) คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ เพื่อจัดทำร่างแผนปฏิบัติการตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ (Roadmap) ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี คณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูปได้ดำเนินการยกร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ตามแนวทางที่คณะรัฐมนตรีกำหนด โดยได้มีการนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติที่มาจากหลายภาคส่วน ได้แก่ ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคการเมือง และ นักวิชาการ รวมถึงได้พิจารณาความคิดเห็นจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ และความคิดเห็นจากภาคประชาชนมาเป็นข้อมูลในการยกร่างยุทธศาสตร์ชาติด้วย โดยได้นำเสนอร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ต่อที่ประชุม คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ สาระสำคัญของกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ประกอบด้วย

1) วิสัยทัศน์และเป้าหมายของชาติที่คนไทยทุกคนต้องการบรรลุร่วมกัน รวมทั้งนโยบายแห่งชาติและมาตรการเฉพาะ ซึ่งเป็นแนวทาง ทิศทาง และวิธีการที่ทุกองค์กรและคนไทยทุกคนต้องมุ่งดำเนินการไปพร้อมกัน อย่างประสานสอดคล้อง เพื่อให้บรรลุซึ่งสิ่งที่คนไทยทุกคนต้องการ คือ ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในทุกสาขาของกำลังอำนาจแห่งชาติ ได้แก่ การเมืองภายในประเทศ การเมืองต่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

2) การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่ อนาคตที่พึงประสงค์นั้น จำเป็นจะต้องมีการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะยาว และกำหนดแนวทางการพัฒนาของทุกภาคส่วนให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว เพื่อถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลาอย่างต่อเนื่องและมีการบูรณาการ และสร้างความเข้าใจถึงอนาคตของประเทศไทยร่วมกัน และเกิดการรวมพลังของทุกภาคส่วนในสังคมทั้งประชาชน เอกชน ประชาสังคม ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ แห่งชาติและบรรลุวิสัยทัศน์ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ 20 ปีต่อจากนี้ไป จะประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

(1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

(2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

- (3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน
 - (4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและ เท่าเทียมกันทางสังคม
 - (5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ
 - (6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
- โดยมีสาระสำคัญของแต่ละยุทธศาสตร์ สรุปได้ ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายทั้งในการสร้างเสถียรภาพภายในประเทศและช่วยลดและป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในกลุ่มประเทศอาเซียนและประชาคม โลกที่มีต่อประเทศไทย กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ (1) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) การปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม (3) การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายใน ตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน และชายฝั่งทะเล (4) การพัฒนาระบบกลไกมาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ และรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ (5) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ (6) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และระบบบริหารจัดการภัยพิบัติรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม (7) การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวนานมากขึ้น

(2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งจำเป็นต้องยกระดับผลิตภาพการผลิตและการใช้นวัตกรรมใน การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในสาขาอุตสาหกรรม เกษตรและบริการ การสร้างความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหาร การเพิ่มขีดความสามารถทางการค้าและการเป็น ผู้ประกอบการ รวมทั้งการพัฒนาฐานเศรษฐกิจแห่งอนาคต ทั้งนี้ภายใต้กรอบการปฏิรูปและพัฒนาปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ทุกด้าน อันได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ นวัตกรรม การพัฒนาทุนมนุษย์ และการบริหารจัดการทั้งในภาครัฐและ ภาคธุรกิจเอกชน กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ (1) การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่น การส่งเสริมการค้าและการลงทุนที่อยู่บนการแข่งขันที่เป็นธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นชาติการค้าเพื่อให้ได้ประโยชน์จากห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาค และเป็นการยกระดับไปสู่ส่วนของห่วงโซ่มูลค่ามากขึ้น (2) การพัฒนาภาคการผลิตและบริการบนฐานของการพัฒนานวัตกรรมและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการใช้ดิจิทัลและการค้าที่เข้มข้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและขยายกิจกรรมการผลิตและบริการ โดยมุ่งสู่ความเป็นเลิศในระดับโลกและในระดับภูมิภาคในอุตสาหกรรมหลายสาขา และในภาคบริการที่หลากหลายตามรูปแบบการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนไป รวมทั้งเป็นแหล่งอาหารคุณภาพ สะอาดและปลอดภัยของโลก โดยภาคเกษตรเน้นการเสริมสร้างฐานการผลิตให้เข้มแข็งและยั่งยืน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร ส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยให้ปรับไปสู่การทำเกษตรยั่งยืนที่เป็น

มิตรกับสิ่งแวดล้อมและรวมกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพที่เข้มแข็ง และการพัฒนาสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพและอาหารคุณภาพ สะอาด และปลอดภัย สำหรับภาคอุตสาหกรรม โดยพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีศักยภาพ ยกกระดานการพัฒนาอุตสาหกรรมปัจจุบันที่มีศักยภาพสูง และพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคตที่มีศักยภาพ โดยการใช้ดิจิทัลและการเข้ามาเพิ่มมูลค่าและยกระดับห่วงโซ่มูลค่าในระดับสูงขึ้น ส่วนในภาคบริการ โดยขยายฐานการบริการให้มีความหลากหลาย มีความเป็นเลิศและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการยกระดับบริการที่เป็นฐานรายได้เดิม เช่น การท่องเที่ยว และพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพ ธุรกิจบริการด้านการเงิน และธุรกิจบริการที่มีศักยภาพอื่น ๆ เป็นต้น (3) การพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะผู้ประกอบการ ยกระดับผลผลิตภาพแรงงานและ พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สู่สากล และพัฒนา วิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร (4) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และพัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญ จัดระบบผังเมืองที่มีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วม มีการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง และโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจที่ สอดคล้องกับศักยภาพ (5) การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในด้าน การขนส่ง ด้านพลังงาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและการวิจัยและพัฒนา (6) การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับนานาชาติประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือ กับนานาชาติในการสร้างความมั่นคงด้านต่าง ๆ เพิ่มบทบาทของไทยในองค์กรระหว่างประเทศ รวมถึงสร้างองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศ

(3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ มีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา มีความเป็นสากล มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย และมีคุณธรรมจริยธรรม รู้คุณค่าความเป็นไทย มีครอบครัวที่มั่นคง กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ (1) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ (2) การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการ เรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียม และทั่วถึง (3) การปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ (4) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี (5) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เสริมสร้างบทบาทของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะจิตใจให้เข้มแข็ง

(4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม เพื่อเร่งกระจายโอกาสการพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้ทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำไปสู่สังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรม กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ (1) การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (2) การพัฒนาระบบบริการและระบบบริหาร จัดการสุขภาพ (3) การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย (4) การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน (5) การพัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา

(5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพ ชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเร่งอนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และมีความมั่นคงด้านน้ำ รวมทั้งมีความสามารถในการป้องกันผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติ

และพัฒนาไปสู่การเป็นสังคมสีเขียว กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ (1) การจัดระบบอนุรักษ์ฟื้นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (2) การวางระบบบริหารจัดการน้ำให้มี ประสิทธิภาพทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ (3) การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม (4) การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (5) การร่วมลด ปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (6) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

(6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้ หน่วยงานภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ มีสมรรถนะสูง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระจายบทบาทภารกิจไปสู่ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม มีธรรมาภิบาล กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ (1) การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของ หน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม (2) การวางระบบบริหาร ราชการแบบบูรณาการ (3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ (4) การต่อต้าน การทุจริตและประพฤติมิชอบ (5) การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรมและเป็น สากสกล (6) การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ (7) การปรับปรุงการบริหารจัดการ รายได้และรายจ่ายของภาครัฐ

3. ความหวังใหม่ของคนไทยกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และการ ปฏิรูปประเทศในทุกด้าน เนื่องจากในการบริหารประเทศที่ผ่านมารัฐบาลมักขาดเสถียรภาพในการบริหาร ประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งทำให้การดำเนินนโยบายในการพัฒนาประเทศขาดความต่อเนื่อง ประกอบกับมีการแข่งขันทางการเมืองสูง พรรคการเมืองต่าง ๆ จึงมักมีการนำเสนอนโยบายเพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้ประชาชนให้การสนับสนุนตนเอง ซึ่งหลายนโยบายถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นนโยบายประชานิยมที่ฉาบฉวยและ ขาดความยั่งยืน การจัดทำนโยบายที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างของประเทศอย่างแท้จริงไม่อาจ ดำเนินการได้เพราะบริบททางการเมืองที่มีความขัดแย้งสูง ประเทศจึงขาดโอกาสในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 จึง เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของประเทศที่จะดำเนินการปฏิรูปประเทศในทุกด้าน เพราะสังคมตระหนักดีว่า วิกฤติการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมาทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสในการพัฒนาประเทศ จึงได้เรียกร้องให้ทำการปฏิรูปประเทศใหม่ โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ตระหนักในปัญหาเหล่านี้ดี จึงถือโอกาสปฏิรูปประเทศโดยกำหนดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติที่เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวในการพัฒนา ประเทศ โดยกำหนดกรอบระยะเวลาในเบื้องต้นไว้ 20 ปี บนพื้นฐานความเชื่อว่าจะช่วยให้การพัฒนาประเทศ ในอนาคตเป็นไปอย่างมีทิศทาง สามารถบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนา ประเทศ โดยอาศัยกลไก “ประชารัฐ” เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัยตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยการผลักดันประเทศไทยเข้าสู่บริบทสังคมใหม่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์บนพื้นฐานของดิจิทัล เทคโนโลยี โดยการปฏิรูปทั้งระบบภายใต้แนวความคิดไทยแลนด์ 4.0

เมื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 2 ฉบับ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมีผลบังคับใช้ ก็คาดว่าจะมีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ซึ่งจะช่วยให้การบริหารประเทศนับแต่นี้เป็นต้นไปต้องอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนการปฏิรูปประเทศ เสมือนว่าเป็นการบริหารจัดการภายใต้แผนที่ยุทธศาสตร์ ซึ่งหวังว่าจะช่วยสร้างปรากฏการณ์ใหม่ในการบริหารประเทศ และพลิกโฉมหน้าการบริหารประเทศที่เน้นประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ในทุกด้าน ซึ่งจะช่วยยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้มีมาตรฐานการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกันคนในสังคมของประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่อย่างไรก็ตามการมียุทธศาสตร์ชาติไม่ใช่เป้าหมายของการปฏิรูปประเทศ หากแต่ความท้าทายอยู่ที่การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ที่จะช่วยให้สังคมไทย และคนไทยมีความเสมอภาคเท่าเทียมและทัดเทียมกัน หรือการสร้างสังคมที่เป็นธรรมอย่างแท้จริงให้เกิดขึ้นให้ได้ ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยที่เป็นตัวแปรทั้งภายในและต่างประเทศ ประกอบกับการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติไว้ 20 ปี ที่ต้องถูกท้าทายด้วยกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัตสูง จึงได้แต่หวังว่ายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จะมีความยืดหยุ่นมากเพียงพอที่จะรองรับกับกระแสกดดันเหล่านี้ได้ และเชื่อว่าหัวใจสำคัญของความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นได้ คือ คนไทยทุกคนต้องมีความเชื่อมั่นในยุทธศาสตร์ชาติ การรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติอย่างแท้จริง ความเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ การตระหนักในผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกัน และความมีวินัยของคนในชาติที่อาจสรุปลงความได้ว่า “คุณภาพของคน” คือ คำตอบสุดท้ายที่จะพิสูจน์ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

บรรณานุกรม

“ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี.” (2560). [online]. เข้าถึงได้จาก <http://www.prachinburi.go.th>

สืบค้น 19 กรกฎาคม 2560.

“ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ...” (2560). [online]. เข้าถึงได้จาก <http://www.senate.go.th>

สืบค้น 19 กรกฎาคม 2560.

“ร่างพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ...” (2560). [online]. เข้าถึงได้

จาก <http://www.senate.go.th> สืบค้น 19 กรกฎาคม 2560.